

Rasou to není

Romové se většinou svezou s ostatní „chudinou“

Ministr spravedlnosti Pavel Blažek ve středu na setkání se zástupci romské komunity v Brně popřel, že bychom měli rasovou justici. Ministroví lze věřit, i když někteří Romové souhlasit nebudou, nicméně jedním dechem musíme dodat, že sice nemáme justici rasovou, zato sociální, v minulém režimu bychom řekli třídní.

Obrovsky záleží na tom, zda přestupek nebo trestný čin provede právní, či kmán. Hned vás napadne, že chudí nemají advokáty ani na experty, kteří budou „dokazovat“ jejich verzi pravdy. Jenže celá věc začíná už u policie. Velice křiklavým příkladem budiž třeba zadržení Jany Nagyové, někdejší vedoucí sekretariátu premiéra Nečase. Té policisté odmítli vydat i léky. Když se represivní orgány takto chovají k prominentům, jak asi zacházejí s obyčejnými „čičmundy“?

Chceme-li Romům dokázat, že justice je pro všechny stejná, měli bychom napřít síly v tomto směru. Není to pohodlné, ani bez nákladů, ale může to přinést ovoce v podobě větší důvěry ve stát. Přístup represivního aparátu k těm nejchudším je účelový a cynicky racionální. Když už někoho chytanou, chtějí to mít „z krku“, vyšetřené, odsouzené a založené do statistiky.

Ostatně podobný způsob práce se sociálně potřebnými vykazují například sociální pracovníci, úřady práce a pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí. Většinou se nijak zvlášť neangažují a vyhýbají se konfliktům. Vše se „zařídí“ tím, že potřebným pošleme nějaké peníze, po účelnosti nikdo nepátrá. Chudoba a s ní spojené negativní jevy jako kriminalita, případně nejrůznější závislosti a k nim přidružená nízká vzdělanost se u nás reprodukuje desítky let a my jsme s tím nedokázali hnout. Jako kdyby to byl fyzikální zákon a jako kdyby tihle lidé nebyli důležití.

Většina popsanych problémů je chronická a spoustu práce v téhle oblasti dělají za stát neziskovky, ale politická vůle po nějaké radikální změně není vidět. Pohodlnější je hlásat přisnost na chudý lid.

Martin Zvěřina

Pivní inflace

O postupném konci jedné české výjimečnosti

Pivo je součástí české identity i způsobu života, jak praví klišé. A je-li řeč o pivu, nejde jen o ně, ale o celou hospodskou kulturu. Ta tvořila sociální síť už v době, kdy web nikdo neznal. Ale neslábně ten pilíř? Jistě. Oslabila ho metanolová prohibice, zákaz kouření, zavedení EET, pak proticovidová opatření. A když zmizel covid, přišla inflace. Včera oznámil zdražení Prazdroj, ve středu ohlásila Asociace malých a středních podniků, že zvedne-li se DPH na točené pivo z deseti na 21 procent, přiblíží se cena za půllitr dvanáctky 60 korunám celostátně a 70 korunám v Praze. Lobbisté jistě straší a přehání jako klimaaktivisté hrozcíci koncem světa (argumentují cenou prémiových dvanáctek v drahé hospodě v centru). Ale „změna hospodského klimatu“ je tak reálná jako samotná změna podnebí. Dokládají ji praktické postřehy.

Už neplatí, že Česko je jediný stát, kde točená desítka v lidové hospodě je levnější než benzin. Autor těchto řádek před dvaceti lety v Respektu sestavil žebříček zemí podle poměru ceny točené „desítky“ v lidové hospodě a ceny benzínu. Ten poměr klesal od Skandinávie (7 až 9) přes západ EU (3 až 6) až postkomunistický východ (1,5 až 2,5), ale jen v Česku klesl pod nulu: na 0,85. To už neplatí a platit nebude.

Už neplatí, že Česko je jedinou zemí Evropy, kde půllitr točené desítky v hospodě stojí jedno euro, ba i méně. Ta láce působila na Západoevropany nevidaně. Autor těchto řádek si pamatuje, kdy tu cenu viděl naposled: v květnu 2022 v posázavském Třebšíně, kde čepovali desítku Bakalář za 25 korun. Ani toto – půllitr piva za jedno euro – už se nevrátí.

Nejde snad o to, že bychom měli propadat nostalgii (to bychom tesknili i po točené desítce za 1,70 Kčs z Husákovy éry). Ale hospodská kultura v Česku se mění způsobem, který se neví každému. Vidíte to, když chodíte Podyjím. V moravských vesnicích jsou hospody, v rakouských ne – místní jezdí ve svých SUV pro plechovkové pivo do hypermarketu. Tím směrem míří i pivní inflace u nás.

Zbyněk Petráček

LIDOVÉ NOVINY

Vydavatel: MAFRA, a. s., Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5, IČ 45313351, evidenční číslo MK: E 5168, ISSN 0862-5921

REDAKCE:

ŠÉFREDAKTOR Petr Bušta ŘEDITEL Veselín Vačkov

VEDOUcí VYDÁNÍ A HLAVNÍ EDITOŘI Lukáš Novotný, Petr Závoda, Martin Hampejs ŠÉFKOMENTÁTOR Petr Kamberský VEDOUcí LIDOVKY.CZ Petr Vnouček

VEDOUcí REDAKTOŘI RUBRIK Martin Zvěřina (nážory),

Michal Pavec (domov a ekonomika), Robert Schuster (svět), Jana Machalická (kultura),

Ondřej Trunečka (sport), Michal Růžička (foto), Petra Smítalová (Akademie),

Roman Šitner (Nemovitosti), Radek John (Medicina & věda), Martin Egved (seriály LN),

Petr Kamberský (Orientace), Kateřina Svobodová (Relax),

Marie Bordier (Pátek LN), Eva Hlínovská (Esprit)

VEDOUcí GRAFICKÉHO STUDIA Štěpán Korčíš FOTOEDITOŘI Jan Bezucha, Josef Tomáš Hromada

JAZYKOVÁ REDAKTORKA Iva Pospíšilová

Adresa redakce: Lidové noviny, Anděl Media Centrum, Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5 – Smíchov

Tel. ústředna 225 067 111, dopisy@lidovky.cz, www.lidovky.cz

Inzerce: Mafra, a. s., Anděl Media Centrum, Karla Englišova 519/11, 150 00 Praha 5 – Smíchov,

Key Account Manager: Ivana Weissová, ivana.weissova@mafra.cz,

konference: Jan Krejdl, jan.krejdl@mafra.cz, https://events.mafra.cz

Inzerce v regionech: Severní Čechy tel. 478 636 311, Liberecký kraj tel. 488 123 311, Hradecký kraj

tel. 498 515 311, Pardubický kraj tel. 467 303 311, Jižní Čechy tel. 388 909 313, Plzeňský kraj tel. 374 333 311,

Karlovarský kraj tel. 359 404 311, Moravskoslezský kraj tel. 558 959 311, Střední Morava tel. 583 808 311,

Východní Morava tel. 576 202 311, Jižní Morava tel. 516 202 315, Vysočina tel. 564 606 311

Předplatné: Informace, objednávky pro tuzemské doručování, změny a přerušení na tel. 225 555 533,

e-mail: predplatne@lidovky.cz, www.lidovonoviny.cz a na adrese Lidových novin,

oddělení předplatného. Reklama na bezplatné lince 800 912 912

Digitální vydání: www.lidovonoviny.cz

Tisk: TISKÁRNÍ MAFRAPRINT Praha a Olomouc. Rozšiřuje PNS, a. s.

Prodaný náklad ověřuje ABC ČR. Četnost: vychází denně kromě neděle, místo vydání: Praha

© MAFRA, a. s., 2023 nebo uvedení dodavatele obsahu. Jakékoli užití a šíření části nebo celku obsahu

Lidových novin (včetně jejich překladů) bez písemného svolení vydavatele je zakázáno.

Vydavatelství MAFRA, a. s., je součástí koncernu AGROFERT.

Nedávejme státu tolik moci

Celní správa nemá mít monopol na vymáhání justičních pohledávek

Tolik diskutovaný konsolidační balíček je zhruba ze dvou třetin správný a zhruba z jedné třetiny chybný. Alespoň tedy z ekonomického hlediska. Správná jsou opatření, která v souhrnu mají zajistit přibližně dvoutřetinové snížení schodku státního rozpočtu – patří mezi ně zejména osekávání dotací za desítky miliard korun. Dále je to snížení stavu a platů státních zaměstnanců a také úspory na provozu státu. Tyto všechny kroky by měly už v příštím roce zajistit redukcí deficitu v celkovém rozsahu převyšujícím 60 miliard korun.

Daleko od původní ideje

Balíček ovšem sestává také z mnohem spornější zbylé (zhruba) třetiny. Její součástí je zejména navyšování rozličných druhů daní a odvodů, případně omezování daňových zvýhodnění. I nad některými z těchto zásahů lze přimhouřit oko. Přestože tato třetina balíčku jej – na rozdíl od zmíněných dvou třetin – odklání od „filozofie“, kterou mu jeho tvůrci přece chtěli, jak slibovali hlavně před volbami, do vlnku vetknout. Tedy od „filozofie“ snahy o štíhlejší stát, jenž bude šetřit na sobě, a ne na občanech, který bude hledat úspory na svém provozu, nikoli šmátrat po dalších penězích v kapsách běžných lidí.

Od žádoucí „filozofie“ se ovšem balíček odklání i v některých návrzích, jež se netýkají ani zvyšování daní či odvodů, ani omezování daňových zvýhodnění. Což jej dále jen vzdaluje etosu, díky němuž současné vládní strany ve volbách uspěly. Křiklavým příkladem, byť mediálně zatím spíše přehlíženým, je zamýšlený přenos vymáhání justičních pohledávek výlučně na celní správu.

V současnosti se přibližně dvě třetiny českých soudů spoléhají při vymáhání pohledávek na soudní exekutory. Tito exekutoři jednají na bázi zdravé tržní motivace v mezích zákona, který jasně a pro každého vymezuje průběh vymáhání. Proto nepřekvapí, že jejich úspěšnost při vymáhání pohledávek je více než dvojnásobná v porovnání s úspěšností celníků.

Zatímco úspěšnost exekutorů totiž činí zhruba 28 procent, celní správa ji vykazu-

LUKÁŠ KOVANDA

hlavní ekonom
Trinity Bank

Přenos vymáhání justičních pohledávek by znamenal i přesun nákladů na daňové poplatníky. U exekutorů je ale hradí dlužník.

”

je jen na úrovni dvanácti procent. A to přitom ještě v současnosti celníkům ve vymáhání konkurují jak soudní exekutoři, tak částečně i soudy samotné.

Tento tlak konkurence současnou efektivitu celníků nepochybně ještě o něco zvyšuje. I tak ale dalece zaostává za úspěšností exekutorů. Pokud celníci získají na vymáhání monopol, jak navrhuji autoři balíčku, jejich úspěšnost velmi pravděpodobně dále klesne. Nebudou nad sebou již mít „bič“ konkurence a tabulkové, tedy netržní platy je k úspěšnosti vybičují jen stěží.

Úvahu předkladatele, že koncentrace vymáhání justičních pohledávek u celní správy povede k vyšší efektivitě výkonu právě kvůli monopolu státní složky, je třeba odmítnout jako naivní a na řadě příkladů historicky vyvrácenou.

Dlužno dodat, že případná implementace tohoto návrhu by pro celní správu znamenala nutnost rozšíření personálních a znalostních kapacit ve velmi specifickém oboru – bez ohledu na spojené finanční náklady je otázkou, zda by bylo pro-

cesně a personálně možné takovou výzvu úspěšně ustát.

Stát případným monoplem celní správy na vymáhání justičních pohledávek nejenže nesníží výdaje, jak by mohl, ale také potenciálně ohrozí své příjmy (vymozžené pohledávky), nemluvě o vzkazu, který tím vyšle a který bude působit jako rezignace na snahu o vymáhání práva občene a svých (věřitelských) práv.

Případný přenos vymáhání justičních pohledávek by fakticky znamenal přesun nákladů vymáhání na všechny daňové poplatníky, tedy ty, kdo platí výkon všech agend, které si erár přisvojí. Oproti tomu praxe vymáhání celními exekutory je taková, že jsou placeni dle svých výsledků a náklady na jejich vymáhání nese dlužník.

Dluhy se mají platit

Snaha „socializovat“ náklady za dluhy u soudů je samozřejmě nevhodná, což jde proti smyslu konsolidačního balíčku, ale zejména jde o normalizaci skutečnosti, kdy slušní, kteří nikomu nic nedluží (a platí daně), sanují řešení přešlapů ostatních. Jediný, kdo by na změně vydělal, by byl samotný dlužník. Po této změně by však bylo třeba si položit otázku, jakých morálních principů se naše společnost chce držet. Zejména ve chvíli, kdy v posledních letech znatelně vzrostlo tzv. nezabavitelné minimum, což mělo za následek, že řada povinných v exekuci nyní fakticky neplatí své dluhy, by stát měl velmi pečlivě volit, jaké společenské signály vysílá.

Justiční pohledávky jsou jen částí dlužní problematiky v české společnosti, nicméně nastavení systému jejich vymáhání ovlivní vnímání vztahu dlužník – věřitel napříč celou společností, i v ryze soukromoprávních vztazích. Právě proto by vláda měla dbát na to, aby tento vztah zůstal, z hlediska regulatoriky i obecného vnímání, přátelstvem pro obě strany. Není ale možné opustit tezi, že dluhy se mají platit – případné porušení této teze má své důsledky.

V tomto případě vláda mění morální nastavení společnosti jako celku. A to není věc, s níž bychom si měli zahrávat.

LÉKÁRNA

Alex Soros: Neodcházíme z EU

Pokud někdo rychle otevíral španělské po zprávě, že nejznámější progresivní nadace na světě Open Society Foundations (OSF), kterou založil a financuje americký miliardář narozený v Budapešti George Soros (93), radikálně omezi peníze směřující do zemí Evropské unie (EU), bude zklamán. Miliardářův sedmatřicetiletý syn Alexander, je muž Soros začátkem letošního června předal kormidlo, totiž včera na stránkách listu Politico oznámil, že nikam neodcházíme, pouze středobod nadační aktivity přesunou do zemí východní Evropy.

Vzhůru na východ Evropy

Alex Soros přitom před několika týdny podepsal dopis, v němž organizacím závislým na penězích jeho otce dal jasně najevo, že se nadace rozhodla pro změnu strategie, jejíž součástí jsou kromě propuštění minimálně 40 procent zaměstnanců i významné škrtky ve výdajích v zemích EU. „Cílem vedení nadace je přeprocovat dosavadní model fungování celosvětové sítě tak, aby vytvořilo agilnější organizaci,“ stojí ve zmíněném dopise. Uplynulo pár týdnů a najednou je všechno jinak.

„Zpráva o tom, že OSF opouští Evropu, byla zavádějící. Neodejdeme. Pro činnost naší nadace bude Evropa i nadále velmi důležitá,“ těmito slovy začíná mladý Soros svůj názorový text. Nedorozumění podle něj vzniklo tím, že nadace upravuje strategii. „Když spadla Berlínská zeď, v centru naší pozornosti byly státy střední a východní Evropy, po ekonomické krizi v roce 2008 jsme posílili aktivity v Bruse-

ISTVÁN

LÉKO

reportér LN

lu a v západní Evropě, nyní se soustředíme na východ, protože význam této části Evropy v rámci unijní spolupráce v budoucnosti poroste.“

„Důsledky války na Ukrajině budou nedozírné, zato Polsko ekonomicky posílí natolik, že se nakonec stane čistým plátcem do rozpočtu EU. Budoucnost zodpovědného vládnutí v Evropě pro nás nepředstavuje jen Paříž či Berlín, ale už i Varšava, Kyjev či Praha,“ vysvětluje novou strategii Alex Soros, který ve výčtu hlavních měst východních provincií Evropské unie zřejmě záměrně vynechal Budapešť, protože George Soros a vláda Viktora Orbána jsou již více než deset let na kordy.

Alex Soros ale přece jen zmínil Maďarsko, když přiznal, že když se objevila informace o odchodu OSF z EU, měl pravdu jedině jistý maďarský vládní činitel, který na zprávu reagoval velice skepticky. Byl to Balázs Orbán, šéf politického odboru úřadu maďarského premiéra (jedná se o shodu jmen), který prohlásil, že ohledně odchodu okupačních vojsk ze země mají Maďaři bohaté historické zkušenosti. „Zpráve uvěříme až tehdy, až i poslední Sorosův voják opustí Evropu a Maďarsko,“ napsal na Twitteru Balázs Orbán.

Alex Soros ve svém věřejším článku zdůraznil, že nejde o snížení úrovně finančních prostředků, ale jen o změnu priorit, tedy že východní část Evropy bude pro OSF důležitější než jiné. „Ukrajinu budeme podporovat i nadále. Jsme hrdí na to, že tamní síť nezavíraných společenských skupin, jimž jsme od roku 2014 poskytl více než 250 milionů dolarů, hrála důležitou roli v tom, že Kyjev se stal odolnější proti hroznému a agresivnímu válce Rusů,“ vysvětluje nový šéf nadace OSF a dodává, že o peníze nepřijdou ani partnerské nadace v Moldávii a západním Balkánu. „Nenecháme ve štychu naše spojence, kteří brání demokratická práva před autokraty a budoucími diktátory, ať jsou v Evropě, či jinde na světě,“ tvrdí Alex Soros, který zdůraznil, že OSF dramaticky zvýší pomoc romským organizacím bojujícím za rovnoprávnost.

Cíle se nemění

Původní cíle Sorosovy nadace, jako například podpora demokracie, boj za lidská práva, odstraňování sociální nerovnosti či prosazování zásad klimatické spravedlnosti, však údajně budou platit i nadále. Změna strategie se netýká financování Sorosem – v roce 1991 – založené Středoevropské univerzity (CEU), která sídlí v Budapešti a ve Vídni.

Nadace OSF působí ve více než 120 zemích, v roce 2021 měla kolem 500 zaměstnanců, a George Soros jí od roku 1979, kdy se začal věnovat filantropii, daroval přes 32 miliard dolarů (zhruba 700 miliard korun).

Pondělí SAFESPACE

Štěpána Hobzy

Úterý VYROZUMĚNÍ

Jany Machalické

Středa TELESKOP

Radka Johna

Čtvrtek OSTBLOG

Roberta Schustera

Pátek LÉKÁRNA

Istvána Léka

Sobota CHLÍVEK

Petra Kamberského